

SWU 301

Integration Handbook

จัดทำโดย ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
CENTER FOR LIFE-LONG LEARNING INNOVATION (CLLI)

ออกแบบปก รูปเล่ม และจัดพิมพ์ โดย :

ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Center for Life-Long Learning Innovation

พิมพ์ที่ :

ศูนย์การพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ซอยสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
แนววิชาบูรณาการ 3	1
วัตถุประสงค์ของวิชาบูรณาการ 3	2
หลักในการอ่าน	3
การจัดกระบวนการเรียนรู้	4
การเขียนรายงาน	5
การประเมินผล	7
ตัวอย่างรายงานสรุปหนังสือ (Book Review)	
1. การितตผจญภย	9
2. สงครามน้ำ	12
3. ธิตาแห่งไอซิส	15
4. หายนภยการเกษตรไทย มองผ่านวิกฤตการณ์ กล้วยไม้	19
5. เชิงอรรวฒนธรรม	22
6. กีฬาในระบบทุนวฒนธรรม	29
7. ปล้นผลผลิต	35

SWU
301

Integration Handbook

วิชาบูรณาการ 3 (มศว 301)

Integration 3 (SWU 301)

2 หน่วยกิต

วิชาบูรณาการ 3 เป็นวิชาหนึ่งในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเป็นวิชาบังคับให้นิสิตระดับปริญญาตรีทุกคนต้องเรียน โดยทั่วไปวิชานี้จะจัดให้กับนิสิตทุกคนในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษาที่ 3

ในฐานะที่วิชาบูรณาการ เป็นส่วนหนึ่งของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิชานี้จึงมุ่งที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์โดยรวมของการจัดการศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดังนี้คือ

1 ให้ผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทย ของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

2 ให้ผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์ของตนเองและมีความเป็นคนที่สมบูรณ์พร้อมในฐานะที่เป็นนิสิตและบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้ผู้เรียนมีความเป็นมนุษย์ที่ดีเลิศ โดยเฉพาะการมีพลังชีวิต (vitality) ความกล้า (courage) ความรู้สึกอ่อนไหว (sensitiveness) มีปัญญาและความสามารถที่จะสร้างสรรค์ความรู้และมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเป็นผู้ใฝ่ความรู้ความจริง และสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3 ให้ผู้เรียนรู้เท่าทันที่มาของความรู้ในศาสตร์ต่างๆ รวมทั้งการเข้าถึงความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ คน และสังคม สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งมีสุนทรียะในการดำรงชีวิต

วัตถุประสงค์ของวิชาบูรณาการ 3

ในวิชาบูรณาการ 1 และวิชาบูรณาการ 2 นิสิตได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากคณาจารย์ สื่อการศึกษาต่างๆ โดยเฉพาะวีดิทัศน์ รวมทั้งการได้ออกไปศึกษาประสบการณ์ชีวิตของบุคคลซึ่งมีความหลากหลาย ในวิชาบูรณาการ 3 นิสิตจะได้มีโอกาสอ่านหนังสือที่ดีและมีคุณค่า ซึ่งได้รับการคัดสรรมาให้ นิสิตได้ฝึกการเรียนรู้จากการอ่าน วิชาบูรณาการ 3 มุ่งเน้นให้นิสิตได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการอ่านหนังสือดีและมีคุณค่าโดยมีอาจารย์เป็นผู้แนะนำ โดยเชื่อว่าการอ่านหนังสือที่ได้คัดสรรมาให้ นิสิตได้อ่าน จะช่วยให้ นิสิตบรรลุผลของการเรียนรู้ ดังนี้

1. สามารถเปรียบเทียบแนวคิดกระแสหลักและกระแสทางเลือกในการวิเคราะห์ปัญหาทางสังคม
2. เป็นผู้มีวิสัยทัศน์และรู้จักใช้กลยุทธ์การคิดในการแก้ปัญหาทางสังคม
3. เป็นผู้มีวัฒนธรรมแห่งการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีคุณธรรม
4. สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมบนฐานคิดแบบองค์รวม

หลักการสำคัญในการอ่าน

1. เป้าหมายของการอ่านในวิชานี้มีไว้เพื่อท่องจำเนื้อหาและสาระที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ แต่เป็นการอ่านเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ผู้อ่านสามารถเรียนรู้ผ่านสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอ ความสนใจในเรื่องราวต่างๆ ที่อยู่ในหนังสือ อาจแตกต่างกันไปตามพื้นฐานและประสบการณ์ของผู้อ่าน ผู้อ่านสามารถเลือกที่จะให้ความสนใจและอ่านอย่างประณีต ในบางส่วนบางตอน และอาจจะอ่านอย่างฉาบฉวยในบางตอนได้ แต่ไม่ควรอ่านอย่างฉาบฉวยตลอดทั้งเล่ม การมองเห็นและเข้าถึงคุณค่าที่ผู้เขียนพยายามนำเสนอในหนังสือ เป็นคุณสมบัติที่ดีของ “ปราชญ์”
2. ผู้อ่านคือ “ผู้ตีความ” โดยเชื่อมโยงกับโลกทัศน์ ประสบการณ์ และทัศนคติในการมองโลก หนังสือเล่มเดียวกัน อาจถูกอ่าน ตีความ และสะท้อนความคิด ออกมาแตกต่างกันได้ ผู้อ่านจึงกลายเป็นผู้เขียน (author) ของสิ่งที่ตนสะท้อนออกมาจากการอ่าน ซึ่งอาจออกมาในรูปของ บทความวิจารณ์ การทบทวนวรรณกรรม หรือ การอภิปรายแสดงความคิดเห็นของผู้อ่าน ก็ได้
3. การอ่านไม่เน้นการจดจำสาระในหนังสือ แต่เน้นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโลกทัศน์ ประสบการณ์ และทัศนคติในการมองโลก ของผู้อ่าน บทความวิจารณ์ การทบทวนวรรณกรรม หรือ การอภิปรายแสดงความคิดเห็นของผู้อ่าน จึงมีความสำคัญ และมีคุณค่า ไม่ต่างจากหนังสือ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในวิชานี้

นิสิตจะต้องอ่านหนังสือ ตามที่อาจารย์ประจำกลุ่มมอบหมายให้อ่าน หนังสือบางเล่มอาจเป็นการอ่านเพื่อนำมานำเสนอในชั้นเรียนและอภิปราย ร่วมกัน บางเล่มอาจอ่านเพื่อให้นิสิตเขียนรายงานสรุปและวิจารณ์ (book review) บางเล่มอาจอ่านเพื่อสอบปลายภาค ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกำมอบหมายของอาจารย์ ประจำกลุ่ม

รายชื่อหนังสือที่ได้รับการคัดสรรมาให้ให้นิสิตอ่าน ได้แก่

1. ร่างกายใต้บงการ เขียนโดย มิแช่ด ฟูกอตต์ แปลเป็นภาษาไทย โดย ทองกร โภคธรรม
2. วิพากษ์คอมพิวเตอร์ เทวรูปแห่งยุคสมัย เขียนโดย ไมเคิล แชลลิส แปลเป็นภาษาไทยโดย พระไพศาล วิสาโล และ สมควร ใฝ่งามดี
3. กีฬาในระบบทุนวัฒนธรรม เขียนโดย รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์
4. ดินฟ้าหนาว เขียนโดย อำนาจ เย็นสบาย
5. การितตผจญภัย เขียนโดย สตีเวน ลูคัส แปลเป็นภาษาไทยโดย เกษียร เตชะพีระ
6. เชิงอรรถวัฒนธรรม เขียนโดย ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์
7. ธิดาแห่งไอซิส เขียนโดย นาวัล เอ็ล ซัดดาวิ แปลเป็นภาษาไทย โดย ประสิทธิ์ ตั้งมหาสถิตกุล
8. การเดินทางออกจากการเป็นบ้า เขียนโดย ลอรี ซิลเลอร์ และ อแมนด้า เบนเน็ตต์ แปลเป็นภาษาไทยโดย เครือวัลล์ เทียงธรรม
9. สงครามน้ำ เขียนโดย วันทนา คิวะ แปลเป็นภาษาไทยโดย ศิริลักษณ์ มานะวงศ์เจริญ
10. ปล้นผลผลิต เขียนโดย วันทนา คิวะ แปลเป็นภาษาไทยโดย ไพโรจน์ ภูมิประดิษฐ์

11. หายนภัยการเกษตรไทย มองผ่านวิกฤตการณ์

กล้วยไม้ เขียนโดย ระพี สาคริก

นิสิตจะต้องมาเข้าชั้นเรียนเพื่อพบอาจารย์ประจำกลุ่มตามเวลาที่อาจารย์เป็นผู้กำหนด โดยในการมาเข้าชั้นเรียน นิสิตจะต้องอ่านหนังสือ จัดทำรายงานตามที่ได้รับมอบหมายทุกครั้ง

การเขียนรายงาน

นิสิตจะต้องเขียนรายงานสรุปและวิจารณ์หนังสือ รวม 3 เล่ม โดยอาจารย์ประจำกลุ่มวิชาจะเป็นผู้กำหนดว่านิสิตจะต้องทำรายงานหนังสือเล่มใดแนวทางในการเขียนรายงานมีดังนี้

1. อ่านหนังสือด้วยจิตใจที่เปิดกว้าง อยากเรียนรู้จากหนังสือ เพราะหนังสือที่คัดสรรมาให้ นิสิตอ่าน ล้วนเป็นหนังสือที่มีคุณค่า เป็นที่ชื่นชอบของนักวิชาการและคนทั่วไป จึงขอให้ นิสิตเริ่มการอ่านด้วยความสนใจใคร่รู้ ไม่ใช่ต้องอ่านเพราะถูกบังคับให้อ่าน นิสิตบางคนอาจไม่ชอบอ่านหนังสือมาก่อน ต้องพยายามฝึกฝนตนเอง เพราะการสร้างควมคุ้นเคยกับการอ่านเป็นสิ่งสำคัญของผู้ที่จะเป็น "บัณฑิต"
2. เมื่อเริ่มอ่านหนังสือไปเรื่อย ๆ นิสิตอาจชอบบางตอนของหนังสือ หรืออาจรู้สึกเบื่อบางตอนของหนังสือ ซึ่งเป็นเรื่องปกติ นิสิตอาจอ่านอย่างพิถีพิถระะห์ในส่วนที่ชอบ และอาจอย่างคร่าว ๆ ในส่วนที่ไม่ชอบ ขณะที่อ่านหนังสืออาจใช้กระดาษคั่นหนังสือเพื่อกลับมาอ่านใหม่ได้ หรืออาจทำโน้ตในส่วนที่น่าสนใจ หรือเขียนสิ่งที่ตนเองคิดเกี่ยวกับข้อเขียนไว้ในสมุดโน้ตส่วนตัว

3. การเขียนรายงานให้นิสิตคิดและเขียนถึงสิ่งต่อไปนี้

- ผู้เขียนตั้งใจหรือมีเจตนาารมณัที่ จะบอกอะไรกับผู้อ่าน นิสิตซึ่งเป็นผู้อ่านมองภาพรวมของหนังสือว่าเป็นอย่างไร เช่น ประกอบด้วยเรื่องราวหรือสาระที่สำคัญอะไรบ้าง
- เขียนถึงสิ่งที่นิสิตในฐานะเป็นผู้อ่านคนหนึ่งเห็นว่าผู้เขียน หนังสือได้นำเสนออย่างน่าสนใจ น่าอ่าน น่าติดตาม นิสิต ได้เรียนรู้อะไรบ้าง หนังสือได้ช่วยให้นิสิตได้คิด หรือรู้สึก ในสิ่งที่ไม่เคยคิดหรือรู้สึกมาก่อน พยายามเชื่อมโยงสิ่งที่ ได้จากการอ่านกับประสบการณ์ในชีวิตของตนเอง และ สังคมไทยโดยรวม
- เขียนถึงส่วนที่ไม่น่าสนใจ ความรู้สึกของนิสิตในฐานะ ผู้อ่าน ที่คิดว่า เป็นส่วนที่น่าเบื่อ หรือมีคุณค่าน้อย สำหรับนิสิต แต่ให้คิดต่อไปด้วยว่า ส่วนที่นิสิตคิดว่าไม่ น่าสนใจอาจมีคุณค่าสำหรับคนอื่นที่มีประสบการณ์ต่าง ไปจากนิสิตได้บ้างหรือไม่ อย่างไร
- ให้นิสิตสะท้อนความรู้สึกของตนเองหลังอ่านหนังสือจบ และหากนิสิตได้พบผู้เขียนหรือพูดคุยกับผู้เขียน นิสิต อยากจะพูดคุยอะไรเกี่ยวกับหนังสือ อยากจะถามอะไร กับผู้เขียน
- นิสิตจะแนะนำผู้ที่ยังไม่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ว่าอย่างไร ควรอ่านหรือไม่ควรอ่านหนังสือเล่มนี้ ใครบ้างที่ควรอ่าน หนังสือเล่มนี้

อย่างไรก็ตาม คำแนะนำข้างต้นเป็นเพียงการแนะนำเพื่อให้นิสิตเกิด ความคิดในการเขียนรายงานและวิจารณ์หนังสือเท่านั้น ในทางปฏิบัติอาจารย์ ประจำกลุ่มจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำแก่นิสิต จึงขอให้นิสิตเข้าชั้นเรียนเพื่อพบ

อาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ และให้สามารถทำงานได้ผลตามที่อาจารย์ประจำกลุ่มกำหนดให้ทำ

การประเมินผล

1. การเข้าชั้นเรียน และการสนใจทำงานที่มอบหมายอย่างสม่ำเสมอ 20%
2. การทำรายงานสรุปและวิจารณ์หนังสือรวม 3 เล่ม (เล่มละ 15% รวม 45%)
3. การสอบปลายภาค 35%

ตัวอย่างรายงานสรุปหนังสือ

ส่วนนี้เป็นตัวอย่างสรุปรายงานหนังสือ (Book Review) ที่อยากให้นักศึกษาได้ศึกษาถึงสาระของหนังสือแต่ละเล่ม แต่ไม่ใช่ตัวอย่างเพื่อให้นักศึกษาไปเขียน Book Review ในรายวิชานี้ ให้นักศึกษาเขียนตามคำอธิบายการเขียนรายงานที่อยู่ในหน้า 5

ส่วนหนังสือเล่มอื่นๆ ที่ไม่ได้ลงในคู่มือการศึกษานี้ จะมีนำเสนอทางเว็บไซต์ต่อไป

การทัตผจญภัย

โดย สตีเวน ลุคส์

แปลโดย เกษียร เตชะพีระ

“การทัตผจญภัย” เป็นนิยายปรัชญาการเมือง เขียนโดย สตีเวน ลุคส์ ศาสตราจารย์ทางด้านทฤษฎีทางการเมืองและสังคม ณ สถาบันมหาวิทยาลัยแห่งยุโรป ในเมืองฟลอเรนซ์ และแปลเป็นภาษาไทยโดย ดร.เกษียร เตชะพีระ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นิยายเรื่องนี้นำเสนอบทสำรวจปรัชญาการเมืองตะวันตก ในรูปของการเดินทางผจญภัยผ่านดินแดนซึ่งมีอุดมการณ์และภูมิทัศน์ทางการเมืองต่างๆ ของตัวเอกของเรื่อง คือ ศาสตราจารย์นิโคลัส การ์ทิต นักวิชาการด้านปรัชญายุครู้แจ้งของยุโรป (the Enlightenment) ผู้มีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษ ที่ 18 ซึ่งเป็นทรรณะการมองโลกในแง่ดี (Optimism) และเป็นทรรณะที่มีความเชื่อมั่นในเหตุผล และมีศรัทธาในมนุษย์ว่าจะสามารถสร้างโลกที่ดีกว่า/โลกที่ประเสริฐสุดที่เป็นไปได้ขึ้นมา

การผจญภัยเริ่มตั้งแต่การทัตถูกจับ เพราะรัฐบาลของประเทศเสนานคร ซึ่งการทัตอาศัยอยู่นั้น เป็นรัฐบาลอัตตาธิปไตยและเห็นว่าทรรณะการมองโลกในแง่ดีที่การทัตสนใจนั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อวิถีการปกครองของรัฐ ซึ่งปกครองด้วยกลุ่มเผด็จการทหาร โดยมุ่งรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย/ความมั่นคง ด้วยการจับกุม เช่นฆ่าศัตรูของตนตามใจชอบ การดำเนินการต่างๆ ของรัฐจึงไม่จำเป็นต้องมีเหตุผล กลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลซึ่งเรียกว่า ขบวนการจรรยาทัตได้หาทางช่วยเหลือจนการทัตหนีรอดออกไปได้ โดยมีข้อแลกเปลี่ยนให้การทัตปฏิบัติภารกิจอย่างหนึ่ง คือ ให้ไปแสวงหาโลกที่ประเสริฐที่สุดในบรรดาโลก

ทั้งหมดที่เป็นไปได้ ดังนั้นการहितจึงต้องออกเดินทางจากดินแดนประเทศหนึ่ง ไปสู่อีกประเทศหนึ่ง และไปยังอีกประเทศหนึ่ง ด้วยความหวังว่าจะพบโลกที่ ประเสริฐสุดในบรรดาโลกทั้งหลายที่เป็นไปได้ การเดินทางผ่านเข้าไปยังดินแดน ต่างๆ นั้น การहितต้องพยายามทำความเข้าใจกับอุดมการณ์และวิถีทางการเมือง แบบสุดขั้วของแต่ละประเทศ และต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นตลอดเวลา จนบางครั้งแทบจะเอาชีวิตไม่รอด ความสุดขั้วซึ่งผู้เขียนได้จินตนาการขึ้นมา เพื่อให้การहितต้องเผชิญนั้น ได้ชักชวนให้ผู้อ่านได้ฉกฉิม ตั้งคำถาม และ ถกเถียงไปพร้อมๆ กับการहित และบางครั้งก็อาจต้องถกเถียงกับการहितเสียเอง

เมื่อหนีออกจากเสนานครใต้ ดินแดนแรกที่การहितเดินทางเข้าไปสืบค้น ความเป็นไป คือ ประโยชน์นคร ดินแดนซึ่งมีอุดมการณ์เพื่อ “การอยู่ดีมีความสุข” ในความหมายของการเพิ่มอรรถประโยชน์สูงสุด หลักการสำคัญที่ผู้คนในสังคมนี้ ยึดถือ คือ “ของสำคัญคือของที่นับได้” เมื่อจำเป็นจะต้องตัดสินใจใดๆ การตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับว่า “ทางเลือกใดก่อให้เกิดยอดจำนวนอรรถประโยชน์ สูงสุด” ประโยชน์นครจึงถูกปกครองด้วยเครื่องคิดเลขเพื่อคำนวณว่าจะอะไรจะเป็นสิ่งที่ประโยชน์มากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุดจึงให้ความสำคัญกับเช่นว่า “ประสิทธิภาพ” “การจัดการ” “ผลิตภาพ” ดังนั้น “บุคคล” “เอกลักษณ์ของ บุคคล” “ศักดิ์ศรีของบุคคล” “ความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล” จึงไม่มีที่ทาง อยู่ในสังคมเช่นนี้ และการहितก็ต้องแปลกใจเป็นอย่างมากเมื่อได้รู้ว่า ผู้คนใน ประโยชน์นครไม่รู้จักคำว่า “สำนึกในบุญคุณ” หรือ “กตัญญู”

เมื่อออกจากประโยชน์นคร การहितได้เดินทางเข้าไปอีกหลายประเทศ อย่างเช่น ชุมชนนคร กรรมาชีพนคร และอิสราเอลนคร แต่ไม่ว่าจะผ่านเข้าไป สืบค้นในดินแดนแห่งใด การहितก็ยังไม่อาจค้นพบโลกที่ประเสริฐสุดในบรรดาโลก ทั้งหลายที่เป็นไปได้ เพราะทุกดินแดนที่ได้เข้าไปสัมผัส การहितต้องเผชิญกับ ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์หนึ่งกับอีกอุดมการณ์หนึ่ง เจกเช่นที่ได้ประสบ มาแล้วในเสนานครและประโยชน์นคร เพราะเมื่อประเทศหนึ่งไขว่คว้าและ

ยึดมั่นในอุดมการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็จะทำให้เกิดอุดมการณ์อื่นออกไป จึงหาความสมบูรณ์แบบ หากความสำเร็จสูงสุดไม่ได้ จนการริ่ทัดเองต้องตั้งคำถามกับตนเองว่า เป็นความโดดเด่นของมนุษย์และเป็นมายาคติที่อันตรายที่สุดของยุคหรือไม่ ที่มนุษย์ไปทักท้วงเอาว่า อุดมคติ/อุดมการณ์ ที่ฟังปรารถนานั้นสามารถเกิดขึ้นได้พร้อมกันทั้งหมด ในขณะที่นกเค้าแมวซึ่งการิ่ทัดได้พบระหว่างเดินทางออกจากอิสราเอลอย่างสิ้นหวังนั้น ก็ได้ตั้งข้อสังเกตให้การิ่ทัดต้องคิดทบทวนว่า ปัญหาที่แท้จริงนั้น เป็นปัญหาที่มนุษย์เองเห็นสิ่งต่างๆ ได้อย่างจำกัด และเห็นได้ไม่เกินคราวละหนึ่งอย่าง โดยไม่เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างสรรพสิ่ง ทั้งมองไม่เห็นที่ อุดมคติต่างๆ ของมนุษย์ต่างๆ ก็เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน “เป็นสายโซ่ที่ไม่อาจหักสลายได้” หรือไม่และคำถามเหล่านี้ก็เป็นคำถามสำคัญซึ่งผู้เขียนนิยายเรื่องนี้ปรารถนาให้อ่านได้คิดถกเถียง เช่นเดียวกับคำถามอื่นๆ อีกหลายๆคำถาม ที่จะผุดขึ้นมาให้อ่านได้ขบคิดตลอดทั้งเรื่อง ผู้อ่านจึงสามารถที่จะเรียนรู้ปรัชญาทางการเมืองจาก “การิ่ทัด ผจญภัย” ได้อย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวา ได้ทั้งสาระและได้ลิ้มชม “ความคิด” ของตนไปด้วยในขณะเดียวกัน

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

สงครามน้ำ: การเปลี่ยนถ่ายอำนาจจากชุมชนสู่เอกชน มลพิษ และผลประโยชน์

“โลกมีเพียงพอสำหรับความต้องการของทุกคน
แต่ไม่พอสำหรับความโลภของกลุ่มคนเพียงน้อยนิด”

(มหาตมา คานธี)

“สงครามน้ำ” งานเขียนของ วันทนา ศิวะ นักคิดและนักวิทยาศาสตร์หญิงชาวอินเดีย ที่ต้องการบอกเล่าเรื่องราวความหายนะทั้งทางธรรมชาติและสังคมที่เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย อันเป็นผลมาจากการสร้างเขื่อน การแย่งชิงอำนาจในการควบคุมและจัดการน้ำจากชุมชนไปสู่รัฐ องค์กรเอกชน และองค์กรการค้าโลก แม้งานชิ้นนี้จะกล่าวถึงสถานการณ์น้ำที่เกิดขึ้นในอินเดีย แต่วิกฤตการณ์น้ำได้แผ่ขยายไปทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย ดังนั้นเมื่ออ่านงานนี้แล้วนำมาเป็นบทเรียนเพื่อเทียบเคียงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทย จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะเข้าใจถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทย ความพยายามของรัฐที่จะเข้าไปมีอำนาจเหนือการจัดการน้ำให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ การลิดรอนอำนาจของชุมชนต่อการดูแลและจัดสรรน้ำซึ่งเป็นสิทธิเหนือทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีมาแต่ในอดีตอันยาวนาน และในที่สุด “น้ำ” ทั้งหมดจะกลายเป็น “สินค้า” ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเท่าที่มันจะเข้าถึงได้

“ถ้าสงครามในศตวรรษนี้ คือ การต่อสู้เพื่อแย่งชิงน้ำมัน สงครามในศตวรรษหน้าจะกลายเป็นการต่อสู้เพื่อแย่งชิงน้ำ” เป็นคำกล่าวของ อิสมาอิล เชราเจลดิน รองประธานธนาคารโลก ซึ่งเป็นอาร์มภพหน้าของงานชิ้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นแนวคิดอย่างชัดเจนที่ผู้เขียนต้องการสื่อกับผู้อ่านว่า ในอนาคต “น้ำ” จะกลายเป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าที่ถูกแย่งชิงการจัดการ เพราะน้ำมี

อยู่อย่างจำกัดและเป็นที่ต้องการของคนทั้งโลก ไม่ว่าจะเป็นคนรวย คนจน ประเทศร่ำรวย หรือประเทศยากไร้ และรัฐจะเอื้อมมือเข้ามาจัดการทรัพยากรนี้ อย่างเข้มงวดมากขึ้น ทั้งการที่รัฐเข้ามาจัดการเอง และการจัดสรรการจัดการไปสู่ มือขององค์กรเอกชนภายใต้การสนับสนุนขององค์กรทางการเงินระดับโลก

อินเดียถือว่า “น้ำ” เป็นต้นกำเนิดแห่งวัฒนธรรม เป็นทรัพยากรอันล้ำค่าของชุมชน น้ำเป็นสมบัติสาธารณะที่ผู้คนบนลุ่มน้ำสามารถเข้าถึงได้อย่างอิสระ นั่นคือ สิทธิของผู้อยู่อาศัยริมน้ำ ชาวบ้านจึงนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ และได้รับสิทธิอันชอบธรรมที่จะใช้น้ำและทรัพยากรต่างๆ ในน้ำ ร่วมกันได้ ชุมชนจะสร้างระบบการจัดการและจัดสรรน้ำขึ้นมาภายใต้การตกลงร่วมกันของคนที่ใช้น้ำ ร่วมกันเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน

อินเดียกำลังประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์น้ำอย่างรุนแรง โดยสาเหตุที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ดังกล่าว ได้แก่ การทำอุตสาหกรรมป่าไม้ การปลูกพืชเชิงเดี่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกต้นยูคาลิปตัสเพื่อทำกระดาษ การทำเหมืองแร่ การขุดบ่อบาดาลและสูบน้ำขึ้นมาใช้อย่างหนักเพื่อทำไร่อ้อย เมื่อเกิดปัญหาเรื่องน้ำขึ้น รัฐจึงยื่นมือเข้ามาจัดการน้ำและดึงเอาสิทธิของชุมชนต่อการจัดการน้ำร่วมกันออกไปจากชุมชน

“เขื่อน” วัฒนธรรมการจัดการน้ำที่สหรัฐอเมริกาหยิบยื่นให้กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยอ้างว่า “เขื่อน” จะดึงเอาแม่น้ำที่ไหลอย่างสูญเปล่าลงสู่ทะเลมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติได้อย่างมหาศาล กิจการสร้างเขื่อนของอเมริกาถูกลดลงไปในอินเดีย ที่ในยุคเริ่มต้นรัฐอินเดียเรียกเขื่อนว่า “เทวาลัยแห่งอินเดียสมัยใหม่” การสร้างเขื่อนนำไปสู่การไล่ที่ทำกินของชาวบ้านจำนวนมากนับล้านคน การแย่งชิงประโยชน์จากการใช้น้ำจากผู้อยู่อาศัยริมน้ำและได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน ไปสู่ผู้ที่มีอำนาจในการชื้อน้ำด้วย

เงินตราแม้จะอยู่ห่างไกลและไม่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเลย นั่นคือสิ่งที่ผู้เขียนเรียกว่า “สงครามปล้นน้ำ”

นอกจากกรณีศึกษาปัญหาเรื่องน้ำในอินเดียแล้ว ผู้เขียนยังได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงสงครามน้ำที่เกิดขึ้นในที่ต่างๆ ทั่วโลก ได้แก่ สงครามแย่งชิงน้ำของประเทศที่ใช้แม่น้ำจอร์แดน แม่น้ำไนล์ และผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าองค์กรโลกบาลที่อยู่เบื้องหลังการควบคุมอำนาจการใช้น้ำผ่านกลไกของรัฐในประเทศต่างๆ คือ ธนาคารโลก(World Bank) องค์กรการค้าโลก (WTO) และบริษัทข้ามชาติ ซึ่งองค์กรเหล่านี้พยายามแปรรูปการจัดการน้ำจากสมบัติสาธารณะที่มีชุมชนดูแลไปสู่การจัดการโดยรัฐ และในที่สุดก็ถูกแปรรูปเป็นกิจการเอกชน ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจำนวนมากจากองค์กรการเงินระดับโลกทั้งสอง ในที่สุด “น้ำ” ได้กลายเป็นสินค้านำเข้าแพงของบริษัทยักษ์เอกชนที่ขายให้กับประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ และเคยเป็นเจ้าของทรัพยากรน้ำ กรณีศึกษาที่น่าสนใจยิ่ง คือ กรณีสงครามน้ำในโบลีเวีย

งานเขียนสองบทสุดท้ายของงานชิ้นนี้ ผู้เขียนได้เสนอตัวอย่างของการจัดการน้ำโดยอาศัยระบบความรู้ดั้งเดิมของชุมชน ระบบอ่างเก็บน้ำดั้งเดิมที่ไม่ใช่การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ การกระจาย อำนาจการจัดการน้ำ เพื่อให้เป็นทางเลือกสำหรับการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ต่อสู้กับแนวคิดของระบบการจัดการน้ำอย่างใหม่ที่กล่าวข้างต้น และย้อนกลับไปสู่การให้คุณค่าต่อ “น้ำ” ในฐานะของ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” ซึ่งมีนัยเป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าของชุมชนที่ยิ่งใหญ่กว่า “มูลค่า” หรือ “ราคา” ที่ถูกกำหนดด้วยกลไกตลาด ด้วยคำถามว่าสิ่งที่น่าสนใจ “น้ำศักดิ์สิทธิ์นำเราก้าวข้ามตลาดและเข้าไปสู่โลกที่เต็มไปด้วยตำนานและเรื่องราว ความเชื่อและความเสียสละ วัฒนธรรมและการเฉลิมฉลอง สิ่งเหล่านี้คือโลกที่ทำให้พวกเราสามารถรักษาและแบ่งปันน้ำ แปรเปลี่ยนความขาดแคลนเป็นความอุดมสมบูรณ์ .....”

พิศมัย รัตนโรจน์สกุล

ธิดาแห่งไอซิส

โดย นาวัล เอ็ล ชัตตาวิ

แปลโดย ประสิทธิ์ ตั้งมหาสถิตกุล

ธิดาแห่งไอซิส เป็นเรื่องราวของการเรียงร้อยถ้อยคำที่ถ่ายทอดถึงประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของแพทย์หญิง นาวัล เอ็ล ชัตตาวิ ออกมาเป็นตัวอักษรในรูปแบบของงานเขียนเชิงอัตชีวประวัติ ซึ่งต่างไปจากการเขียนอัตชีวประวัติทั่วไปในรูปแบบเกาเชิงมนุษยวิทยา ที่ไล่เรียงประวัติความเป็นมาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน เธอได้หยิบยกเอาความประทับใจที่ฝังอยู่ในความทรงจำของแต่ละช่วงในชีวิต ขึ้นมาเขียนเป็นแต่ละบท ความทรงจำเหล่านั้น ถูกดึงขึ้นมาจากความคิด ความฝัน และจินตนาการ ที่ถูกกอดอยู่ภายใต้กำแพงแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และการเมือง ซึ่งตัวอักษรจากงานเขียนชิ้นนี้ ได้กลายเป็นอาวุธที่ใช้ต่อสู้กับระบบ ถ้อยคำของนาวัล ในแต่ละท่วงทำนอง ได้สะท้อนให้เห็นถึงการขบถต่อความอยุติธรรม ที่ครอบงำผู้คนในสังคมอยู่ในนามของศาสนา ศีลธรรม หรือแม้กระทั่งความรัก

สิ่งต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์ตั้งแต่วัยเยาว์ของนาวัล ได้ทิ้งร่องรอยของความสับสนและไม่เข้าใจในสิ่งที่เธอและผู้หญิงที่อยู่แวดล้อม ถูกกระทำจากความรู้ ความเชื่อ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีและข้อกำหนดกฎเกณฑ์ทางศาสนา ที่มีต่อความเป็นผู้หญิง นับตั้งแต่ยามที่นาวัลลืมตาขึ้นดูโลก โดยปราศจากสำเนียงของความปิติยินดีจากเรือญาติ ทันทีที่เธอเกิดมาเป็นมีเพศเป็นหญิง ซึ่งต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับการโห่ร้องอย่างยินดีว่า ยู ยู สำหรับการกำเนิดของพี่ที่เป็นเพศชายของเธอ นาวัลฉงนกับความอยุติธรรมของพระเจ้าที่มอบคุณค่าให้กับเพศชายโดยกำหนดให้มีค่ามากกว่าเพศหญิงถึง 15 เท่า รวมถึงการถูกบังคับให้แต่งงานตั้งแต่วัยเด็กของผู้หญิงที่อยู่รอบข้าง และต้องตก

ไปเป็นทาสของสามี และการขาดโอกาสทางการศึกษาของผู้หญิงส่วนใหญ่ในสังคมอียิปต์ เพียงเพราะหน้าที่และชีวิตของผู้หญิงก็คือการผลิตและดูแลลูก ความทรงจำที่อยากลืมของความทุกข์ทรมานในปี 1937 เมื่อนาวัลอายุเพียง 6 ปี และถูกจับฉ้อนคริสต์อริสทั้งในวัยเด็กก่อนมีรอบเดือน เพื่อแสดงถึงความบริสุทธิ์ของผู้หญิง หรือแม้กระทั่งนามของแม่อันเป็นที่รักของเธอก็มีอาจที่จะนำมาเขียนต่อท้ายในชื่อของเธอได้ ข้อสงสัยในความสับสนและความเจ็บปวดเหล่านี้ได้กลายเป็นบาดแผลที่ยังรากลึก และติดค้างอยู่ในใจ ในวิญญานของเธอ

ถ้อยคำของนาวัลได้เปล่งออกมาเป็นตัวอักษร เธอพูดในขณะที่ทุกคนรอบข้างบังคับให้เธอและผู้หญิงทุกคนเงย นาวัลยืนหยัดขึ้นบนพื้นดินที่มีความเชื่อผ่านคัมภีร์ทางศาสนา บนพื้นดินที่เธอเกิดมาเป็นเพศหญิงในโลกใบนี้ที่ต้องการเพียงเพศชาย

“โครงร่างของพ่อเป็นเส้นคมชัดและเห็นเด่นชัดกับพื้นทรายขาว
บ่งบอกความมีชีวิต เป็นสิ่งมีชีวิตที่แยกตัวเป็นอิสระ
สิ่งมีชีวิตที่แยกตัวเป็นอิสระนี้ได้กลายเป็นอีกโลกหนึ่ง
เป็นโลกภายนอก โลกของพ่อ ของแผ่นดิน
ของประเทศชาติ ศาสนา ภาษา และหลักศีลธรรม
มันได้กลายเป็นโลกที่อยู่รอบตัวฉัน
โลกที่สร้างขึ้นจากร่างของเพศชาย
โดยมีร่างเพศหญิงของฉันอาศัยอยู่”

นาวัลได้อุทิศการณ์ทางความคิดที่ส่งต่อมาจากพ่อของเธอ ซึ่งเป็นผู้ตรวจราชการกระทรวงและมีความคิดอยู่กับพรรค วาฟติ อันเป็นพรรคเสียงข้างมาก ในการปฏิวัติต่อต้านการยึดครองของอังกฤษ ซึ่งมีความขัดแย้งกับพรรคทุนนิยมกึ่งศักดินา ที่สนับสนุนข้างกษัตริย์ โดยพรรคทุนนิยมกึ่งศักดินามีความคิดว่า

การศึกษาภาคบังคับหรือแบบให้เปล่า ทำให้ชาวานาที่ได้รับการศึกษาจะไม่ยอม
 ก้าจอบอีกต่อไป และการให้การศึกษากับเด็กยากจนจะเป็นการเปิดกว้างทาง
 ความคิด และนั่นจะเป็นการคุกคามต่อรัฐบาลของชาติ แต่พ่อของนาวัลก็เติบโต
 ขึ้นมาจากลูกชาวานาเข้าสู่ชนชั้นกลางด้วยคำว่าการศึกษาที่ตนเอง โชคดีที่พ่อและ
 แม่ของนาวัล ต่างก็เห็นความสำคัญของการศึกษา และความสามารถของเธอ
 จึงทำให้เธอมีโอกาสก้าวเดินออกมาจากชีวิตของผู้หญิงอียิปต์ทั่วไปในยุคนั้น
 ที่ถูกบังคับให้แต่งงานแต่เยาว์วัย พลัดในความฝันที่จะได้ก้าวเดินไปในหนทาง
 ที่ตนเองวาดไว้ และเป็นได้เพียงแค่แม่และเมียที่อยู่ภายใต้อำนาจของสามีตลอด
 ทั้งชีวิต

ในขณะที่นาวัลเป็นหมอชนบท เธอได้ใกล้ชิดชาวบ้าน ได้เห็นกับตา
 ในสิ่งที่เรียกว่าไครโรคา นั่นคือ ความยากจน ความไม่รู้ และความเจ็บป่วยที่
 เกิดขึ้นกับพวกเขา โดยที่ผู้หญิงก็ยังคงต้องแบกภาระหนักเป็นสองเท่า
 อยู่เช่นเดิม พวกเธอยังต้องทนทุกข์กับการกดขี่ จากพ่อ จากสามี จากพี่ชาย
 จากลุง จากอา และจากผู้ชายคนอื่น ๆ “ฉันเคยเห็นเด็กสาวเผาตัวเองทั้งเป็น
 เคยเห็นพวกเธอโดดแม่น้ำไนล์ฆ่าตัวตายเพื่อหนีความทารุณของพ่อและสามี
 ฉันพยายามช่วยพวกเธอ ทว่าคนมีอิทธิพลในหมู่บ้านร่วมมือกันกับคนของรัฐ
 ย้ายฉันไปที่อื่น ด้วยข้อกล่าวหาว่าไม่เคารพขนบประเพณีของชุมชน ปลุกปั่น
 ผู้หญิงให้แข็งข้อ ทำทาสศาสนาและบทรบฏญัตติ”

นาวัล เอิล ชัดดาวิ จึงเป็นเพียงนักเขียนสตรีที่ถูกประจาน ถูกเซ็นเซอร์
 ถูกจองจำจนถึงขั้นต้องลี้ภัยจากบ้านเกิด เพียงเพราะว่า เธอปฏิเสธที่จะยอมรับ
 การกดขี่ ที่กระทำต่อผู้หญิงทั้งทางเพศและชนชั้น ฉะนั้นงานเขียนของเธอจึง
 ไม่อาจแยกจากการต่อสู้ได้และเป็นตัวอักษรที่ได้ปลุกเร้า ซึ่งส่งผลสะเทือนที่สุด
 เท่าที่เคยเขียนกันมาเกี่ยวกับสตรีชาวอาหรับ

สำหรับนาวัลแล้ว “บางครั้งอัตชีวประวัติก็จริงแท้กว่าเรื่องแต่ง
 สร้างสรรค์กว่า และสูงด้วยคุณค่ายิ่งกว่าในเชิงศิลปะ อัตชีวประวัติ เป็นการ

ค้นหา เพื่อที่จะเปลี่ยตัวตนและสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใน ดุจเดียวกับที่มันกำลังพยายามมองเข้าไปในตัวผู้อื่น ปากกาของฉัน คือมีดผ่าตัด ที่ชำแหละผิวนอกออก แหกเนื้อหนังเข้าไปเพื่อจะหยั่งให้ถึงราก”

นางลักษณ์ จันทาภากุล

หายนภัยการเกษตรไทย มองผ่านวิกฤตการณ์กล้วยไม้ โดย ระพี สาคริก

“ถ้าจะกล่าวให้ถึงแก่นของความรู้สึกที่เริ่มต้น
จับงานกล้วยไม้ก็มีเหตุผลเนื่องมาจาก
दनพบกับความไม่ชอบมาพากล
ระหว่างคนสองด้านซึ่งนำกล้วยไม้มาเป็น
เครื่องมือแบ่งชนชั้น
โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกตำหนิว่ากล้วยไม้คือพืช
ทำลายเศรษฐกิจเนื่องจากมองเห็นอีกฝ่ายหนึ่งนำ
กล้วยไม้มาเล่น
เพื่อแข่งบารมีความรวยเหนือคนไทยด้วยกัน”

ระพี สาคริก หน้า 51

กล้วยไม้มีวิกฤตด้วยหรือ? เป็นคำถามที่เมื่อเราเห็นชื่อหนังสือแล้วมักจะ
นึกคิดขึ้นมาในใจ ทำไมกล้วยไม้จึงมีวิกฤต เป็นวิกฤตได้อย่างไร และวิกฤตเป็น
อย่างไร หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในโอกาส ศาสตราจารย์
ระพี สาคริก ผู้ที่ได้รับขนานนามว่า บิดาแห่งกล้วยไม้ไทยได้ครบรอบ 80 ปี
พิมพ์ครั้งที่ 1 เมื่อ กันยายน 2545 หนังสือนี้กล่าวได้ว่าเป็นหนังสือที่มีประเด็น
ร่วมสมัยโดยเฉพาะการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างประเทศ ในกระแสเศรษฐกิจ
การค้าแบบทุนนิยม ที่ประเทศซึ่งมี “ทุน” มากกว่ามุ่งแสวงหา โอกาสในการ
ครอบครองทรัพยากร อย่างครบวงจร และหยั่งรากลึก ในขณะที่ตัวบทของ
หนังสือได้พยายามชี้ชวนให้เราคิดถึงการครอบงำทางความรู้ ที่ไม่ว่าจะทำลาย

รากฐานชีวิตท้องถิ่นของเราเองแล้ว ยังทำให้บรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานของรัฐในระดับบนเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของระบบทุน และเชื่อมั่น โหยหาการ “ลงทุนต่างประเทศ” ที่จะนำพาเราไปสู่ความเจริญก้าวหน้า (ทางเศรษฐกิจ) และการพัฒนาเทคโนโลยีและความรู้แบบ “ต่อยอด” โดยมีรู้เท่าทันว่าอะไรคือการต่อยอดความรู้และเป็นการต่อยอดทางความรู้ของใคร หรือรู้ทันแต่ก็มองเพียงผลประโยชน์ส่วนตนซึ่งยังเป็นประเด็นในเชิงจริยธรรมอีกด้วย

หนังสือนี้ยังได้รวมปาฐกถาของ ศาสตราจารย์ระพี สาคริก และข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการลงทุนของต่างชาติในเรื่องกล้วยไม้เอาไว้ด้วย เพื่อให้เราเห็นและเป็นพื้นฐานในการตั้งคำถามและค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งแต่ละบทจะสานต่อภาพความเข้าใจให้กับเราต่อเรื่องของชีวิตคนกล้วยไม้และความพยายามในการแย่งชิงทรัพยากรของต่างชาติจากระบบที่เปิดจากภายใน ซึ่งเสี่ยงเล็กๆ ของผู้ผลิตกล้วยไม้และธุรกิจต่อเนื่องไม่ได้เป็นที่ไต่ถามจากผู้มีอำนาจ การต่อสู้นั้นต้องทำผ่านกลุ่มและผู้นำที่มีความเข้มแข็งและมีความรู้จึงจะทำให้เสียงเหล่านั้นเป็นที่ได้ยิน และยังโชคดีที่ในวงการกล้วยไม้ไทยมีการเติบโตอย่างมีอิสระและมีความแข็งแกร่งทางความรู้จึงพอมีพลังพอที่จะต่อกรกับศึกทั้งภายในและภายนอกทำให้พอรอดพ้นไปได้

เพื่อให้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์ของวงการกล้วยไม้ซึ่งเสมือนหนึ่งเป็นประวัติศาสตร์แห่งชีวิตของศาสตราจารย์ ระพี เอง การลุกขึ้นมาสนใจในสิ่งที่คนอื่นไม่เห็นว่าการสนใจอีกทั้งยังประณาม เป็นจุดเริ่มต้นของการค้นคว้าศึกษา เรื่องการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้อย่างเอาจริงเอาจัง เรื่องราวที่บรรยายถึงความ เป็นมาของกล้วยไม้ไทย ซึ่งริเริ่มจากภูมิปัญญาไทยและความหลากหลายของพันธุ์ไม้ไทย ได้รับการผสมผสานพัฒนาจนทำให้กล้วยไม้ไทยและคนไทย สามารถกลายเป็นผู้นำในวงการกล้วยไม้ระดับโลก ความเชื่อมโยงของคนใน วงการนี้ และความรู้อีกเกี่ยวกับกล้วยไม้ได้แทรกอยู่ในส่วนต่างๆ ของบทที่นำเสนอ

หากพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้วงานเขียนนี้มีประเด็นของการวิพากษ์ทั้งความรู้และการศึกษา โดยเฉพาะทางการเกษตร เชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นดังที่มีการสรุปในหน้า 44 ว่า “การศึกษา นอกจากไม่ได้สร้างคนให้รู้เท่าทันคนอื่นแล้วยังมีผลทำลายสิ่งนี้ร่วมด้วย ดังนั้นผู้ที่ผ่านการจัดการศึกษาไปแล้ว ยังมีความรู้สูงส่วนใหญ่กลับถูกหลอกใช้เป็นเครื่องมือโดยอิทธิพลข้ามชาติได้ง่ายยิ่งขึ้น” ซึ่งจากการสรุปเช่นนี้ทำให้เราต้องกลับไปย้อนคิดว่าเป็นจริงอย่างนั้นหรือไม่ อย่างไรก็ตามถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วการศึกษาของเราเดินมาถูกทางหรือไม่ การศึกษาทำให้เราเป็นอย่างไร ทำอย่างไรที่จะให้คนของเรารู้เท่าทัน

“หายนภัยการเกษตรไทย มองผ่านวิกฤตการณ์กล้วยไม้” อาจจะถูกมองได้เป็นเพียงเรื่องของธุรกิจ การค้า การแย่งชิงตลาดธรรมชาติๆ แต่อันที่จริงแล้วเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งกว่านั้นซึ่งต้องอาศัยการมองจากกรอบและวิถีคิดที่แตกต่างออกไป คำอธิบายต่างๆ ได้มีสอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง และเนื่องจากเป็นเรื่องราวภายในประเทศเอง กรณีศึกษาเช่นนี้จึงไม่ไกลเกินไปกว่าที่เราจะทำความเข้าใจและเข้าถึงนัยเบื้องลึกของความหมายที่หนังสือต้องการจะสื่อ รวมทั้งเข้าใจถึงจุดยืนและตัวตนของผู้เขียนที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้

คำถามสุดท้ายสำหรับเรื่องราวตัวอย่างของกล้วยไม้คือเป็นเรื่องเพียงเฉพาะกลุ่มคนที่ดำรงชีวิตเลี้ยงชีพด้วยการเพาะเลี้ยงและขายกล้วยไม้เท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับวงการอื่นๆ หรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับสังคมในภาพกว้าง และเชื่อมโยงได้อย่างไร มีเหตุการณ์เยี่ยงนี้อีกบ้างหรือไม่ แล้วเราจะสยบยอม หรือต่อสู้ กับมันอย่างไร

กิตติกร สันคติประภา

เชิงอรรถวิถนธรรม

โดย ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์

หนังสือ “เชิงอรรถวิถนธรรม” เขียนขึ้นบนพื้นฐานความคิดหลักที่ว่า “การจะทำความเข้าใจสังคมและปัญหาอย่างถ่องแท้ จำเป็นต้องวิเคราะห์ สอบสวนไปจนถึงในวิถีชีวิตประจำวัน”

บทความแต่ละชิ้นในหนังสือนี้จะชักชวนให้แกะรอยมายาคติไปบนเส้นทางวัฒนธรรมอันลึกลับ ยอกย้อน แทรกซ้อน ไปตามซอกหลืบของ อุดมการณ์เพื่อส่องให้เห็น “อำนาจมืด” ที่มาอยู่ในรูปแบบใหม่ของ “ความ โปร่งใส ไร้เดียงสา”

เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้ว เชื่อว่าผู้อ่านจะหันกลับมามอง ทิวทัศน์วัฒนธรรม ด้วยสายตาที่แปลกใหม่และตื่นตัวพร้อมด้วยวิจารณ์ทัศนอัน ทรงพลัง สามารถเล็งเห็นถึงอำนาจมายาคติและอำนาจมืดที่แฝงตัวอยู่ในวิถี ชีวิตประจำวันและสรรพสิ่งรอบตัว”

คำนำของหนังสือเล่มนี้ เสนอโดย นพพร ประชากุล ท่านกล่าวถึง คุณค่าหนังสือนี้ว่า

“เชิงอรรถวิถนธรรม มิใช่เพียงการสาริตให้เห็น “พิษภัย” ของมายาคติ ที่ครอบงำอยู่ในสังคมปัจจุบัน แต่ความสำคัญของหนังสือนี้อยู่ในความพยายาม หยิบยื่น “ยาถอนพิษ” ในรูปแบบของ Critical Vision เพื่อค้นหาจุดอ่อนของ ระบบ”

เสน่ห์ของหนังสือเล่มนี้จึงอยู่ที่ การมองเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างรู้เท่าทันโดยเฉพาะ “หลุมพรางของความรู้อัน

สารบัญของหนังสือ

อำนาจเรื่องเล่า

วัฒนธรรมเชิงอรรถ

เสียง อำนาจที่สัมผัสได้

โพลี/ซิมโฟนีหมายเลข 1 ไมเคิล แจ็กสัน

ฉันทามติ ฉันทามติชีวิต

ข้อมูลข่าวสารคืออำนาจจริงหรือ?

ประวัติศาสตร์ 14 ตุลาคม:

ใครสร้าง ใครทำ (ลาย)

ข่าวเจาะ: การสำเร็จความใคร่ทางอำนาจ

จากคำขวัญวันเด็กฯ ถึงรถถังเด็กเล่น

ที่ของข้า ใครอย่าแตะ

วันเที่ยว

เล่นกับไฟ

ทำไมอเมริกาชนไม่ชอบบอลโลก

จากหลิวเจียวถึงดาวพระศุกร์

“มือถือ” มือใครถือ?

ปากกาคคมกว่าอาวุธ

หลัง 14 ตุลา ถึง 6 ตุลา: สามปีที่สูญหาย

ทำไมประเทศไทยจึงเป็น “สยามเมืองยิ้ม”

สะอาดยิ่งกว่าสะอาด

วัฒนธรรมการสะสม

ผมอายุ 18 ปี เมื่อปี 2519

ภาคผนวก

บทสัมภาษณ์: หลากหลายมุมโพสต์โมเดิร์น

ความประทับใจ

เนื่องจากหนังสือเล่มนี้ประกอบไปด้วยเรื่องเล่าสั้นๆ จำนวนมาก จึงขออธิบายเรื่องเล่าที่ประทับใจดังต่อไปนี้

ภาคผนวก บทสัมภาษณ์: มองหลากหลายมุมโพสต์โมเดิร์น

ผู้ให้สัมภาษณ์ : นพพร ประชากุล และ ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์

เพื่อความกระจ่างและความเข้าใจในแนวคิดนี้ในการอ่านและวิเคราะห์ในหนังสือเล่มนี้โดยจะมีคำถามและคำตอบจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิดโพสต์โมเดิร์น ยกตัวอย่าง เช่น

“โพสต์โมเดิร์น จริงแล้วมัน คืออะไรกันแน่?”

“การจะเข้าใจ โพสต์โมเดิร์น ต้องเข้าใจ เรื่องโมเดิร์นให้ดีกว่าหรือไม่?”

“การมองว่าอำนาจมีลักษณะแผ่ซ่าน ไม่ได้กดขี่ลิดรอนอย่างเดียวนำไปสู่อะไร?”

“อธิบายคำว่า วาทกรรม ให้เข้าใจง่ายๆ ว่าอย่างไร?”

“แนวคิดโพสต์โมเดิร์น ให้อะไรที่เป็นประโยชน์ได้บ้าง?”

อำนาจของเรื่องเล่า

“เรื่องเล่าสร้างภาพลวงตาให้รู้สึกว่าคุณชีวิตนั้นมีที่ไปที่มาและที่ไปที่มาของเรื่องเล่า มีความหมายและอธิบายได้ นั่นคือ “เรื่องเล่าตอบสนองความต้องการส่วนลึกของเราที่ต้องการเข้าใจ อธิบาย และมีอำนาจเหนือชีวิต”

อำนาจ “เรื่องเล่า” จะมากขึ้นน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความจริงของเรื่องเล่า

วัฒนธรรมเชิงอรรถ

ชี้ชวนให้เห็นว่า เชิงอรรถกับตัวบทอะไรสำคัญกว่ากันเชิงอรรถคือตำแหน่งอยู่ที่ตีนกระดาษ เป็นเพียงคำขยายความ/ความเห็นเพิ่มเติม แต่ในมุมมองกลับเชิงอรรถก็ทำหน้าที่ประเมินคุณค่าของตัวบทว่ามีคุณค่าหรือไม่ วัฒนธรรมเชิงอรรถคือ การสร้างความขลังให้กับนักวิชาการ

ฉันทามติ ฉันทามติมีชีวิตอยู่

ตั้งกระทู้ถามถึง ความกล้าที่ถามซึ่งหาได้ค่อนข้างยากในสังคมไทย โดยเฉพาะ “ความกล้าหาญที่จะทักท้วงกระแสเสียงส่วนมาก”

บทความนี้ชี้ชวนให้สร้างอุดมการณ์ที่ควรส่งเสริมให้แพร่หลายออกไป คือ “ฉันทามติ ฉันทามติมีชีวิตอยู่”

ข้อมูลข่าวสารคือ อำนาจจริงหรือ?

ชีวิตที่ไม่มีทางเลือกเป็นชีวิตที่ไร้อิสรภาพแต่ชีวิตที่มีทางเลือกมากเกินไปก็สามารที่จะไร้อิสรภาพเช่นเดียวกัน หากไม่รู้ว่า จะเลือกอะไร อย่างไรในทำนองเดียวกัน การปกปิดและจำกัดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร คือ การเผด็จการทางความคิด แต่การเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารอย่างเสรี ไม่จำเป็นเสมอไปว่า จะเป็นเครื่องบ่งชี้ ความมีเสรีภาพทางความคิด

บทความ ข้อมูลข่าวสารคือ อำนาจจริงหรือ? อาจจะนำเสนอว่า “เพียงแต่การเปิดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี มิใช่หลักประกันถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งยังไม่ใช่ การคืนอำนาจให้กับประชาชน”

ข้อมูลข่าวสารโดยตัวมันไม่มีอำนาจ อำนาจจะเกิดขึ้นอยู่ที่ใครจะนำข้อมูลข่าวสารมาใช้อย่างไรต่างหาก

ข่าวเจาะ: การสำเร็จความใคร่ทางอำนาจ

สำหรับ นักข่าว เพียงได้ทำ “ข่าวเจาะ” ก็ถือว่า มีอำนาจ ได้ทำหน้าที่ สื่อมวลชนที่ดีแล้วส่วนผู้อ่านได้อ่าน “ข่าวเจาะ” ก็ถือว่า ตนเองมีอำนาจเพราะ การมองที่เห็นลึกเข้าไปถึงข้างในชนิด “ปอกเปลือก” และ “เปลือยใจ” เหมือนว่าผู้อ่านได้เล่นบทของนักถ้ามองที่กำลังแอบมองคนอื่นอยู่

วันเที่ยว

เมื่อมีโอกาสได้หยุดงานติดต่อกันเป็นธรรมดาที่คนย่อมอยากไปเที่ยวพักผ่อน ต่างจังหวัด

คำถาม: ทำไมต้องไปเที่ยวด้วย

คำตอบ: เพื่อการมีชีวิตที่สมบูรณ์

ดังนั้น การไปเที่ยว คือ อะไร

สังคมอุตสาหกรรม การไปเที่ยว: รูปแบบของการดำเนินชีวิต เป็นสัญญาณทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง สังคมบริโภคนิยมนั่นคือ การไปเที่ยว: การจับจ่ายใช้สอยเงินทอง

ทำไมอเมริกันชนไม่ชอบบอลโลก

คำตอบ คือ “พวกไอ้กันมันบ้าสถิติ มันเลยไม่ชอบดูฟุตบอล” อเมริกาปลูกฝังมายาคติ “ความเป็นปัจเจกชนให้คนในชาติตนไว้จนหยั่งรากลึก แต่ทุกคนต้องสามารถแสดง ตรวจสอบและประเมินผลสมรรถภาพและศักยภาพของเขาในฐานะปัจเจกชนได้”

“มือถือ” มือใครถือ?

ทำไมคนไทยชอบถือมือถือ? เพราะนอกจาก “มือถือ” จะเป็นเครื่องมือสื่อสารในฐานะที่เป็นโทรศัพท์ไร้สายแล้ว “มือถือ” ยังเป็นเครื่องมือสื่อสารความหมายและนัยทางวัฒนธรรมของคนในสังคมด้วยบอกสถานะทางสังคม บอกความเป็นหญิง/ชาย

วัฒนธรรมการสะสม

วาทกรรมการสะสม ได้สร้างคู่ตรงกันข้ามขึ้นคู่หนึ่งคือ จิตใจ/วัตถุ โดยพยายามเชิดชูด้านจิตใจให้สูงเด่น ขณะเดียวกันก็พยายามกดเก็บซุกซ่อนด้านที่เป็นวัตถุ สังคมบริโภคนิยม: การสะสมสิ่งของเป็นเครื่องแสดงความมีรสนิยมอันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคุณภาพชีวิต

แต่การสะสมสิ่งของ ก็ปฏิเสธได้ยากว่าหาใช่อาการหลงใหลคลั่งไคล้ในวัตถุและทรัพย์สินมบัติการสร้างตัวตนกับการสะสมคือ การสร้างนิยามให้กับตัวตนด้วยวัตถุ เช่น

“คุณค่าของปลาคาร์ป คือ ความมีเอกลักษณ์ในตัวซึ่งย่อมหมายถึงของที่ผมสะสมด้วย”

“มันกลายเป็นแบบเฉพาะของเรา”

“เราก็อยากเป็นคนที่มีใบเดียวในประเทศไทย”

หัวใจของการสะสมมิได้อยู่ที่คุณค่าในตัวของวัตถุที่สะสม แต่อยู่คุณค่าเชิงแบบแผนของระบบการสะสมในมิติของเวลา มิติทางพื้นที่ ชุดสะสมทั้งหลายจึงทำให้พื้นที่ที่สะสมกลายเป็นภาคขยายตัวตนของผู้สะสม

การสะสม: จากการสร้างตัวตนสู่การสร้างชาติ

หากการสะสมวัตถุของปัจเจกชน เป็นกระบวนการสร้างและให้ค่านิยมตัวตนของผู้สะสมผ่านการจัดระบบ ระเบียบ และแบบแผนที่เขา/เธอสะสม

พิพิธภัณฑ์สถาน คือ สนามวาทกรรมของการสร้างและให้ค่านิยมชาติผ่านการคัดเลือกตัวอย่างวัตถุที่จะนำมาแสดงและวิธีการแสดงความสำคัญของการสะสมวัตถุอยู่ที่การวิเคราะห์เจาะลึกไปยังกระบวนการสร้างคุณค่าและความหมายให้กับวัตถุชิ้นนั้นมากกว่าจะอยู่ที่ว่าวัตถุชิ้นนั้นมีคุณค่าอย่างไร

บทส่งท้ายสำหรับหนังสือดี ๆ เล่มนี้

เมื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ใหม่ๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ให้ลึกลงไปเชื่อว่า มายาคติใหญ่ๆที่บทความได้หยิบยกขึ้นมาตีแผ่และวิพากษ์ยังคงไหลเวียนอยู่ในสังคมไทยปัจจุบันทั้งนี้เพราะตรรกะที่ใช้ผลิตคุณค่าและความหมายให้กับแบบแผนและชีวิตประจำวันยังคงเป็นชุดเดิมทั้งสิ้น สิ่งที่เปลี่ยนไป คือ มายาคติเหล่านี้แพร่กระจายแพร่ชานซึ่มลึกมากขึ้น และอำนาจของมันแก่กล้ามากขึ้นทวีคูณ ทั้งยังยกย่อนมากกว่าเดิม

นงาภรณ์ คงเศรษฐกุล

กีฬาในระบบทุนวัฒนธรรม โดย รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

ความเข้าใจเบื้องต้น

หนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวมบทความที่เขียนลงในหนังสือพิมพ์หรือวารสาร ตั้งแต่ พ.ศ.2537-2544 โดยผู้เขียนคนเดียวกันที่มีความเชื่อว่า กลุ่มทุนวัฒนธรรมเป็นกลุ่มที่กำลังมีบทบาทสำคัญในโลกปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นแนวการเดินทางเรื่องจึงใกล้เคียงกัน เพียงแต่ต่างกรรมต่างวาระกัน พุด่างๆ คือเรื่องเดียวกันแต่มีหลายตัวอย่างนั่นเอง

จุดต้องระวังและทำความเข้าใจเพิ่มเติมก็คือ เนื้อหาที่น่าเสนอน่าจะนำมาจากต้นฉบับที่พิมพ์ส่งคอลัมน์หนังสือพิมพ์ แล้วนำมาปรับแต่งเล็กน้อย ดังนั้น จึงมีบางช่วงตอนที่มีการเว้นวรรคตอนของข้อความไม่เหมาะสม เช่น แยกคำที่ไม่ควรจะแยก เป็นต้น

องค์ประกอบของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 5 ภาค คือ

ภาคที่ 1 กีฬาทั่วไป

ภาคที่ 2 ฟุตบอล

ภาคที่ 3 รักบี้ฟุตบอล

ภาคที่ 4 กอล์ฟ

ภาคที่ 5 กีฬาอื่น ๆ

ในแต่ละภาคแบ่งเป็นเรื่องย่อย ๆ อีกหลายเรื่อง ดังนี้

ภาคที่ 1 กีฬาทั่วไป ประกอบด้วย

1.1 การกีฬากับระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า ระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศเข้าไปครอบงำเหนือวงการกีฬาได้ โดยยกตัวอย่างเหตุการณ์คดี “บอสมีอง” (Bosman) ซึ่งเป็นนักฟุตบอลสโมสร RFC League ของเบลเยียม ต้องการย้ายสโมสรไปเล่นในฝรั่งเศสเมื่อหมดสัญญา แต่สโมสรเดิมกลับโก่งค่าตัว จนสโมสรใหม่ไม่สามารถสู้ได้ ซึ่งเป็นไปตามกฎข้อบังคับของ UEFA ที่ว่า การย้ายสโมสรต้องได้รับความยินยอมจากสโมสรเดิม บอสมีอง จึงยื่นฟ้องต่อศาลสหภาพยุโรป (EU) ว่าถูกลิดรอนเสรีภาพเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศภายในสหภาพยุโรป สุดท้าย UEFA ต้องยอม EU ซึ่งผลครั้งนี้ อาจขยายวงไปสู่กีฬาอื่นๆ และประเทศอื่นๆ ในไม่ช้า การกีฬาจึงกำลังถูกมองเหมือนสินค้าชนิดหนึ่ง

1.2 ทุณวิวัฒธรรมกับสิทธิในการชมการแข่งขันกีฬา

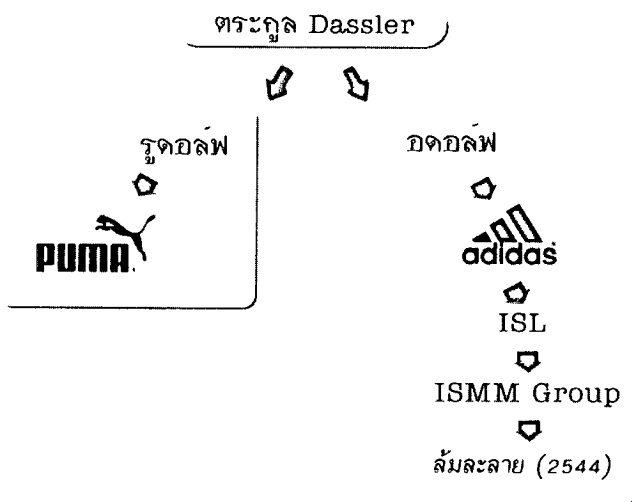
เรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่ากีฬาต่างๆ สามารถพัฒนามาเป็นธุรกิจได้ เป็นอาชีพได้ มีการแข่งขัน มีค่าตัว มีลิขสิทธิ์ แม้แต่การเข้าชมก็ต้องมีผู้ดูแลผลประโยชน์ ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าคุณขาดและมีผู้แสวงหาผลประโยชน์จากกีฬา

1.3 ธุรกิจการตลาดกีฬา

กีฬา แต่เดิมเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพแต่ก็ถูกผลักดันโดยกระบวนการโทรทัศน์นาวัตร์ ให้เป็นกีฬาสากล กลายเป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้ได้ และมีบริษัทธุรกิจการตลาดกีฬาขึ้นมาแย่งชิงผลประโยชน์กันด้วยวิธีการต่าง ๆ

1.4 ISMM Group

เป็นกลุ่มบริษัทที่ประกอบธุรกิจด้านสื่อการกีฬาและการตลาดการกีฬา ชื่อเต็มว่า International Sports Media and Marketing เป็นตัวอย่างของการเกิดและล้มละลายของบริษัทใหญ่ ต้นตระกูล แดสเลอร์ (Dassler) ยักษ์ใหญ่อุตสาหกรรมรองเท้ากีฬา สรุปลงเป็นแผนภูมิ ดังนี้

1.5 โอลิมปิกกับทุนวัฒนธรรม

เป็นอีกตัวอย่างของนักศึกษากีฬาวัยน้ำชื่อ คลอเดีย โพลส์ ที่ได้เหรียญทองวายน้ำกีฬาโอลิมปิก ปี 1996 ถูกกล่าวหาว่าเป็น “อาชญากรรมทุนนิยม” ที่ร้ายแรง จากการสวมใส่เสื้อผ้าที่มีเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้เป็น Sponsor

นักกีฬาบางคนอาศัยกีฬาเป็นฐานในการเพิ่มค่าตัวและหาผลประโยชน์อีกมากมาย จึงถือได้ว่า กีฬาโอลิมปิก กลายเป็นกีฬาเพื่อผลทางเศรษฐกิจ

1.6 ซีเกมส์กับทุนวัฒนธรรม

เป็นอีกตัวอย่างของการขยายระบบทุนทางกีฬา ครอบคลุมถึงระดับภูมิภาคอย่างซีเกมส์ โดยยกกรณี นายวิชชัย สัจจกุล ผู้จัดการทีมชาติไทย สวมเสื้อที่มีโลโก้ที่มีใช้ Sponsor ลงสนาม จนต้องถูกปลดจากตำแหน่ง

1.7 ธรรมชาติสปอร์ตคอมเพล็กซ์และเอเชียนเกมส์

เป็นตัวอย่างของนักการเมืองไทยที่พยายามนำนักกีฬามาต่อรองทางธุรกิจ ดึงผลประโยชน์ให้แก่เอกชนที่เป็นพรรคพวก โชคดีที่ยังมีบางกลุ่มขัดขวางได้บ้าง

1.8 กีฬา วัฒนธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจ

เป็นกรณีตัวอย่างของการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลให้ได้เหรียญในกีฬาระดับภูมิภาคเอเชีย พบว่า ไม่แน่นอน ในกรณีของไทย มีสังคม เศรษฐกิจ รุดหน้า แต่ฐานทางวัฒนธรรมและปัญญากลับฝุ่กร่อน

ภาคที่ 2 กีฬา : ฟุตบอล

ภาคนี้เป็นบทความที่เกี่ยวกับกีฬาฟุตบอล โดยเฉพาะกล่าวถึงความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันของระบบทุนกับกีฬาฟุตบอล ตั้งแต่การแข่งขันฟุตบอลโลกที่ฝรั่งเศส ที่ทำให้กีฬาแปรสภาพเป็นสินค้า โดยอาศัยกระบวนการสากลานูวัตร์ (Internationalization) ร่วมกับกระบวนการโทรทัศน์านูวัตร์ (Televisionization) ให้กลายเป็นการกระจายรายได้ จนทำให้หลายประเทศแย่งชิงกันเป็นเจ้าของ เพื่อหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าการกีฬา นักฟุตบอลกลายเป็นทรัพย์สิน ซื้อขายกันได้ บริษัทต่างๆ แย่งชิงกันหาผลประโยชน์ด้วยวิธีการต่าง ๆ

ลูกกลมเรื่อยลงไปถึงองค์กรฟุตบอลต่าง ๆ แม้กระทั่งในสโมสรต่าง ๆ ของบางประเทศ ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องถูกนำมาแปลงเป็นสินค้าหารายได้หมด

ภาคที่ 3 กีฬา : รักบี้ฟุตบอล

กีฬารักบี้มีพื้นฐานมาจากฟุตบอล แล้วพัฒนากติกาไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นการแข่งขันระดับโลก แล้วแปรสภาพการแข่งขันเป็นสินค้าที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับหลายประการ ตั้งแต่ค่าเข้าชม ค่าลิขสิทธิ์ ค่าบริการ อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาคที่ 4 กีฬา : กอล์ฟ

มีลักษณะไม่แตกต่างไปจากกีฬาประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ มีการเล่นกันในวงแคบ ๆ ก่อน แล้วขยายกว้างขวางขึ้น ด้วยกระบวนการที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นเรื่องของคนทั่วไป หรือ สากลานุวัตร

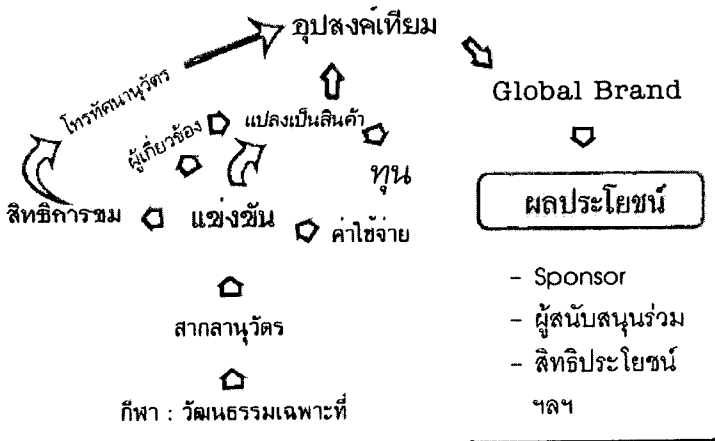
กอล์ฟกลายเป็นกีฬาของผู้มีฐานะและนักธุรกิจที่เคลื่อนย้ายไปตามที่ต่างๆ พร้อมเงินทุนที่ติดตามไปใช้จ่ายด้วย จนถึงยุคฟองสบู่แตก กีฬากอล์ฟจึงซิมเซาลง

ภาคที่ 5 กีฬา : อื่นๆ

เป็นการเสนอภาพรวมๆ ของกีฬาประเภทอื่นๆ ที่มีค้อยมีคณนิยมกันได้แก่ คริกเก็ต และมวยสากล โดยคริกเก็ตเป็นกีฬาในแถบอินเดีย ปากีสถาน แต่ถูกทำให้ขยายตัวมากขึ้นเพื่อจัดระบบทุนเข้าไปหาผลประโยชน์

กีฬามวยสากลเป็นตัวอย่างระบบทุนนิยมที่ใกล้ตัวมากที่สุดเมื่อนักการเมืองไทย พยายามเข้าไปใช้เป็นช่องทางหาเสียง แต่ด้วยระบบเงินทุนที่มหาศาลจึงทำให้บางคนต้องมีคดีติดตัวจากการจัดแข่งขันกีฬา

บทสรุปของหนังสือเล่มนี้ สามารถเขียนเป็นภาพได้ ดังนี้

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้พยายามบัญญัติคำศัพท์ขึ้นใหม่หลายคำที่แปลงจากภาษาอังกฤษ โดยจะใช้การสมาสคำเข้าหากันเป็นคำใหม่ ถึงแม้จะไม่คุ้น แต่ก็ไม่พอเดาได้ว่าหมายถึงอะไร เช่น สภากลานวัตกรรม โทรทัศน์นวัตกรรม องค์กร-โลกบาล เป็นต้น

ไพบุลย์ อ่อนมั่ง

ปล้นผลิตผล : ปฏิบัติการจี้ยึดเสบียงอาหารโลก

(Stolen Harvest : The Hijacking of the Global Food Supply)

โดย วันทนา ศิวะ

แปลโดย ไพโรจน์ ภูมิประดิษฐ์

เกี่ยวกับผู้เขียน

วันทนา ศิวะ เป็นนักคิดและนักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมชาวอินเดีย ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการมูลนิธิเพื่อการวิจัยนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นผู้นำคนสำคัญในเวทีนานาชาติคัดค้านโลกาภิวัตน์ หรือ International Forum on Globalization. เพราะฉะนั้น งานเขียนของ วันทนา ศิวะ จึงมีเป้าหมายเพื่อต้องการเผยให้เห็นมายาคติของโลกาภิวัตน์ที่ เคลือบไว้ด้วยคำว่า การพัฒนา / ความก้าวหน้าเพื่อมวลมนุษยชาติ และงาน ของวันทนา ศิวะ ในระยะหลังทั้งหมดจึงเขียนขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ รู้เท่าทันและไม่ตกเป็นเหยื่อของโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเรื่อง ปล้นผลิตผล : ปฏิบัติการจี้ยึดเสบียงอาหารโลก *Biopiracy : The Plunder of Nature and knowledge , Monoculture of the Mind , The Violence of the Green Revolution/ หรือ Staying Alive.*

"ปล้นผลิตผล" เป็นหนังสือที่น่าอ่าน และอ่านค่อนข้างง่าย ฉากและ ตัวละครเป็นเรื่องราวและชะตากรรมของคนอินเดีย เหตุการณ์ที่วันทนา นำมา ถ่ายทอดทั้งหมด หากเราใช้ชื่อสถานที่และตัวละครเป็นคนไทยและสถานที่ใน เมืองไทย จะพบว่าแทนที่กันได้โดยไม่ต้องแก้ไขเนื้อเรื่อง.....เพราะ เรื่องที่เกิดขึ้นในอินเดียนี้ได้ปรากฏอยู่ทั่วทุกมุมโลกรวมถึงประเทศไทยด้วย

เพราะฉะนั้นงานของวันทนา ศิวะ จึงเป็นบทเรียนให้กับผู้คนและสังคมที่เป็นเหยื่อโลกาภิวัตน์ ได้มองทะลุอุดมการณ์ กระบวนการ กลไก เป้าหมายของโลกาภิวัตน์ ที่เราทะเยอทะยาน อยากจะเป็น

หนังสือ “ปล้นผลิตผล” แบ่งออกเป็น 6 บท คือ	
บทที่ 1	การจีบยัดเสียบึงอาหารโลก
บทที่ 2	จักรวรรดินิยมถั่วเหลือง และการทำลายวัฒนธรรมท้องถิ่น
บทที่ 3	ผลผลิตที่ถูกขโมยจากทะเล
บทที่ 4	วัวบ้ากับวัวศักดิ์สิทธิ์
บทที่ 5	เมล็ดพันธุ์ที่ถูกโจรกรรม
บทที่ 6	พันธูวิศวกรรมและความมั่นคงทางอาหาร
บทที่ 7	เอาประชาธิปไตยด้านอาหารคืนมา

โดยสรุปสาระของหนังสือเล่มนี้ จะพูดได้ว่า ใครเป็นคนปล้น ใครเป็นคนถูกปล้น ปล้นอะไร ปล้นอย่างไร ใครเป็นคนสมรู้ร่วมคิด ซึ่งรูปแบบของการปล้นในอดีต - ยุคอาณานิคม เป็นการปล้นซึ่งหน้า โดยการยกกองกำลัง เข้ามายึดที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ของประเทศอื่น โดยอ้างว่าเป็นภารกิจของคนผิวขาว แล้วกวาดต้อนชาวพื้นเมืองไปอยู่ในที่ดินที่ไม่อุดมสมบูรณ์ เพื่อให้คนเหล่านี้ไม่สามารถเพาะปลูกเพื่อความพอเพียงในตนเองได้และต้องยอมมาเป็นแรงงานรับจ้างในไร่ของคนผิวขาวที่มารุกราน หรือไม่ก็บังคับให้เป็นทาส ชาวพื้นเมืองจะต้องเพาะปลูกพืชที่ประเทศเจ้าอาณานิคมต้องการ พืชที่ไม่ได้หล่อเลี้ยงชีวิตของคนที่เป็นเจ้าของแรงงานและทรัพยากรหรือแม้แต่การฉกชิงผลผลิตเพื่อส่งเป็นเสียบึงเลี้ยงกองทัพของผู้รุกราน แม้ว่าประชาชนที่เป็นผู้ผลิตอาหารจะอดอยาก หิวโหย ซึ่งอินเดียก็เป็นประเทศหนึ่งที่ผ่านความเจ็บปวดนี้มาแล้ว

คำถาม คือว่าการปล้นแบบนี้ หมดไปพร้อมกับการสิ้นสุดของยุคอาณานิคมใช่หรือไม่

คำตอบ คือ ไม่ใช่ แต่การปล้นกลับแบบยลมากขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ และคนที่เป็นโจรยังอ้างเอาบุญคุณจากคนที่ถูกปล้นด้วยว่าทำทุกอย่างเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของมวลมนุษยชาติ การปล้นครั้งนี้ ไม่ได้เป็นการ ปล้นระหว่างประเทศ แต่เป็นการปล้นที่ข้ามพรมแดนความเป็นรัฐ โดยบริษัทข้ามชาติ

บริษัทข้ามชาติ คือใคร คือ ทุนขนาดใหญ่ ไร้สัญชาติ จึงไม่ต้องพิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติใดและจงรักภักดีกับใครทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นทุกประเทศจะถูกจัดการทั้งหมด แต่คนที่มีชะตากรรมหนักที่สุดก็คือ ประเทศสังคม และผู้คนที่อ่อนด้อยกว่า เช่น อินเดีย ไทย และอีกหลายๆ ประเทศ บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ พร้อมทั้งจะเดินทางไปยังทุกหนทุกแห่งในโลกนี้ ขอแค่ให้มี แรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ รัฐบาลที่ฉ้อฉล และประเทศเกษตรกรรมอย่างเรา อย่างอินเดีย และอีกหลายๆ ประเทศ จึงเป็นขุมทองที่บริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทข้ามชาติด้านการเกษตรที่เข้ามา叩โกยกำไรภายใต้การเอื้อโอกาสและการสมรู้ร่วมคิดของรัฐบาล

วิธีการปล้นของบริษัทข้ามชาติ เริ่มจากการควบคุมกิจการ/การซื้อกิจการ เพื่อผูกขาดอำนาจในการควบคุมธุรกิจทางการเกษตร เช่น กรณีบริษัทมอนซานโต ที่ซื้อกิจการของบริษัทข้ามชาติด้านการเกษตร เช่น สารเคมี เมล็ดพันธุ์ เป็นต้น เพื่อต้องการอำนาจเบ็ดเสร็จในการควบคุมธุรกิจการเกษตรรวมทั้งการผูกขาดเมล็ดพันธุ์ เช่น โดยการทำให้เป็นหมันหรือกลายพันธุ์หากเกษตรกรจะเก็บพันธุ์เอง เมล็ดพันธุ์มีนัยสำคัญต่อระบบเกษตรกรรม เพราะเมล็ด

พันธุ์ คือ จุดเริ่มต้นของห่วงโซ่อาหาร ใครคุมเมล็ดพันธุ์ได้ก็จะครองโลกได้ เหมือนที่ดั่งที่อาจารย์ป่วยกล่าวว่า "...เงินทองเป็นของมายา ข้าวปลาเป็นของจริง..." ทำให้เกษตรกรภายใต้วิถีเกษตรแบบอุตสาหกรรมต้องตกอยู่ในพืงพิง บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ และเกษตรแบบอุตสาหกรรมที่กำลังดำรงอยู่นี้ ยังเข้าไปทำลายวิถีของเกษตรแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าไปทำลายระบบความรู้ที่สำคัญอย่างเช่น การเก็บและการคัดสรรเมล็ดพันธุ์ นอกจากนี้ พันธุ์วิศวกรรมสิ่งมีชีวิต (การตัดต่อพันธุกรรม) ยังเป็นกลไกสำคัญที่ทำลายความปลอดภัยทางด้านอาหารของทุกชีวิตในโลกนี้ รวมทั้งกฎหมายที่ว่า สิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่ทำให้โจรกลายเป็นคนดี และทำให้ชาวไร่ ชาวนาที่พัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ มานานหลายศตวรรษ หลายชั่วอายุคน กลายเป็นอาชญากร

อาวุธในการปล้น คืออะไร คือ การสถาปนาอุดมการณ์ ความรู้ ความเชื่อชุดใหม่ โดยอาศัยความศักดิ์สิทธิ์ของความเป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่ผูกขาดอำนาจในการผู้สร้างความรู้ของเกษตรแบบอุตสาหกรรม คือ ผู้ที่มีอำนาจในการพูดถึงเกษตรแบบอุตสาหกรรมว่าเป็นแนวทางที่ไม่อาจปฏิเสธได้ เพราะโลกในยุคหน้า ประชากรจะล้นโลก ภารกิจต่อมาของผู้เชี่ยวชาญที่จำเป็นต้องทำ คือ การปฏิวัติเขียว คือ การพัฒนาเมล็ดพันธุ์ และแบบแผนการผลิตที่ให้ผลผลิตสูง แต่การปฏิวัติเขียว ก็ทำให้เกิดการเสียสมดุลของธรรมชาติและระบบนิเวศเพราะมีการใช้ปัจจัยการผลิต ประเภทสารเคมีแบบเข้มข้น เป็นอันตรายต่อมนุษย์ สิ่งมีชีวิต และสภาพแวดล้อมจึงจำเป็นต้องการปฏิวัติสีน้ำเงิน ครั้งที่ 1 คือ การเลี้ยงสัตว์และการปลูกพืชแผนใหม่ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนยังสูงและผลผลิตที่ได้ก็ยังมีเพียงพอ ดังนั้น ภารกิจต่อมาของผู้เชี่ยวชาญ คือ การปฏิวัติสีน้ำเงินครั้งที่ 2 คือ การดัดแปลงยีนของพืชและสัตว์ หรือพันธุวิศวกรรม

ผลของความรู้จากระบบผู้เชี่ยวชาญที่ผูกขาดโดยบริษัทข้ามชาติให้ะไร อาหารในโลกมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นอย่างทีกล่าวอ้าง แต่ผู้คนในโลกกลับมีคนหัวโหยเพิ่มขึ้น แล้วเราต้องสูญเสียอะไรบ้าง

ในบทที่ 2 จักรวรรดินิยมถั่วเหลืองและการทำลายวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น วันทนา คิวะ ซีให้ราเห็นว่า เราถูกปล้นความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการถูกบังคับให้นำเข้าบริโภครถั่วเหลืองไม่กี่สายพันธุ์ และทำลายวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นที่มักนิยมปรุงด้วย น้ำมันผักกาด น้ำมันจากถั่วเหลือง น้ำมันถั่วลิสง น้ำมันงา ทำลายชีวิตของผู้ที่รับสกัดน้ำมันจากพืชชนิดอื่นๆ และพืชที่ให้น้ำมันเหล่านี้ ยังมีประโยชน์ที่หลากหลาย เช่น ผักกาด นอกจากจะเป็นน้ำมันปรุงอาหารแล้วยังเป็นตัวยาพื้นบ้าน เป็นยาไล่ยุง ฯลฯ การนำเข้าน้ำมันปรุงอาหารสำเร็จรูป ทำลายสิทธิของคนอินเดียในฐานะผู้บริโภคให้มีทางเลือกน้อยลง ให้มีอาหารเพื่อสุขภาพน้อยลง รวมทั้งยังขโมยความรู้ไปจากผู้หญิงอินเดียด้วย ในขณะที่บริษัทข้ามชาติได้รับกำไรมหาศาลจากการส่งออกถั่วเหลืองซึ่งกลายเป็นสินค้าที่ผูกขาด ด้วยเงื่อนไขสิทธิบัตรในถั่วเหลือง การผูกขาดเมล็ดพันธุ์เท่ากับเป็นการฉกฉวยเอาความรู้ไปจากสังคมเกษตร ซึ่งจะนำไปสู่การล้มสลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเกษตรในที่สุด

บทที่ 3 เรื่อง ผลผลิตที่ถูกขโมยจากท้องทะเล วันทนา คิวะ ซีให้เห็นว่า บริษัทข้ามชาติ เหล่านี้เข้ามาฉกฉวยและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของคนอื่นอย่างขาดความรับผิดชอบและคิดถึงแต่ผลประโยชน์ของตัวเอง เช่น กรณีกองเรือประมงแบบอุตสาหกรรม ที่ใช้อวนจับปลาชนิดที่จับปลามาทั้งหมด แล้วคัดเอาเฉพาะปลาที่ต้องการ แต่ต้องสูญเสีย

ปลาที่อาจไม่มีคุณค่าในเชิงพาณิชย์ แต่ปลาและสัตว์น้ำต่างๆ เหล่านี้มีคุณค่าในระบบนิเวศมาก หรือ การลงอวนจับกุ้งได้กุ้งมากก็จริง แต่เต่าทะเลต้องตาย เต่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อและโลกทัศน์ของอินเดีย และทำให้ระบบนิเวศของชายฝั่งมีความสมดุล เพราะทุกชีวิตล้วนมีหน้าที่ในระบบนิเวศทั้งสิ้น แต่โลกาภิวัตน์ไม่สนใจและปฏิบัติต่อชีวิตเหล่านี้เหมือนเป็นสิ่งที่ไร้ค่า แต่การกระทำเหล่านี้ จะผลักดันอินเดียไปสู่ชะตากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างโลกทัศน์ที่มนุษย์เป็นใหญ่ไม่จำเป็นต้องมีเมตตา ซึ่งเป็นการทำลายล้างความรู้ความเชื่อดั้งเดิมของอินเดียที่จะนำไปสู่ภาวการณ์เสียดุลยภาพของสังคม

บทที่ 4 วัวบ้ากับวัวศักดิ์สิทธิ์ วัวในความเชื่อของอินเดีย คือ พระลักษมี เป็นเทพธิดาแห่งความมั่งคั่งที่มีความสำคัญต่อจักรวาลที่เทพทั้งปวงอาศัยอยู่ในทางนิเวศวิทยา วัวเป็นหัวใจของอารยธรรมอินเดีย ซึ่งยั่งยืน เพราะคนอินเดียมองว่าเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และไม่ละเมิดต่อชีวิตวัว เพราะวัวคือมารดาแห่งความสมบูรณ์ของระบบอาหาร ให้นม ให้แรงงานให้ปุ๋ย ให้เชื้อเพลิง

ทั้งหมดนี้ คือ ด้านมืดของโลกาภิวัตน์ ที่คนที่ได้ประโยชน์ก็จะสร้างมายาคติ ที่ให้เราเคลิบเคลิ้มหลงใหลและคล้อยตาม คนที่ต้องพูดถึงด้านมืดของโลกาภิวัตน์ คือ คนที่ตกอยู่ในชะตากรรมซึ่งก็คือตัวเราและลูกหลานของเรา

พรเพ็ญ ศาสตรียาภรณ์